

Paralelní architektury - úvod

Úvod do paralelních architektur

Příklady paralelních architektur

- Processor arrays

- Multiprocesory

  - Multiprocesory se sdílenou pamětí

  - Multiprocesory s distribuovanou pamětí

- Multipočítače

  - Nesymetrické multipočítače

  - Symetrické multipočítače

- Grid

- GPU

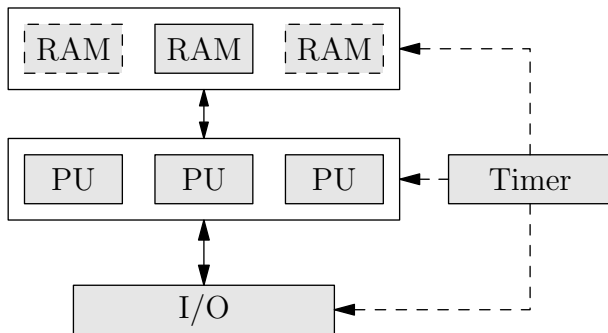
Dělení paralelních architektur

- Flynnova taxonomie

- Komunikační modely paralelních architektur

Paralelní architektura

Definice: **Paralelní architektura je taková, která obsahuje více jednotek pro zpracování dat (PU).**

Paralelní architektura II.

Příklad: Najděte nejlepší způsob, jak v pěti lidech setřídit balíček zamíchaných karet.

- ▶ nejprve je nutné karty rozdělit mezi zúčastněné.

Paralelní architektura II.

Příklad: Najděte nejlepší způsob, jak v pěti lidech setřídit balíček zamíchaných karet.

- ▶ nejprve je nutné karty rozdělit mezi zúčastněné.
- ▶ každý si třídí svůj balíček

Paralelní architektura II.

Příklad: Najděte nejlepší způsob, jak v pěti lidech setřídít balíček zamíchaných karet.

- ▶ nejprve je nutné karty rozdělit mezi zúčastněné.
- ▶ každý si třídí svůj balíček
- ▶ setříděné balíčky se složí do jednoho

Paralelní architektura II.

Příklad: Najděte nejlepší způsob, jak v pěti lidech setřídít balíček zamíchaných karet.

- ▶ nejprve je nutné karty rozdělit mezi zúčastněné.
- ▶ každý si třídí svůj balíček
- ▶ setříděné balíčky se složí do jednoho

Paralelní architektura II.

Příklad: Najděte nejlepší způsob, jak v pěti lidech setřídít balíček zamíchaných karet.

- ▶ nejprve je nutné karty rozdělit mezi zúčastněné.
- ▶ každý si třídí svůj balíček
- ▶ setříděné balíčky se složí do jednoho

Na rozdíl od případu, kdy karty třídí jeden člověk, se zde nutně objevuje **komunikace**.

Paralelní architektura II.

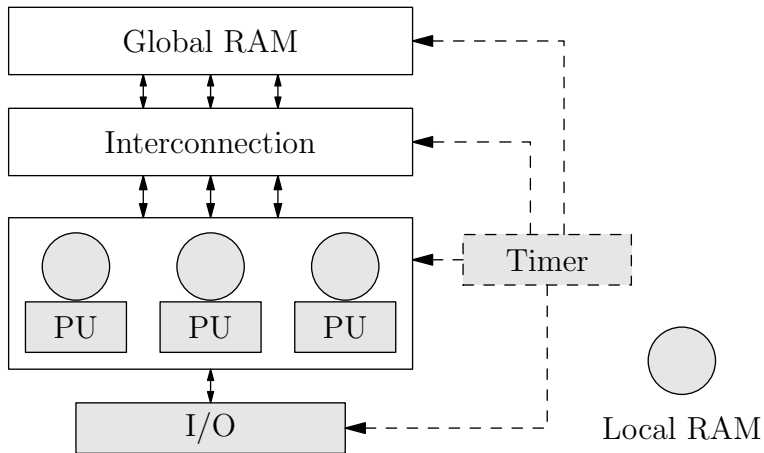
Příklad: Najděte nejlepší způsob, jak v pěti lidech setřídít balíček zamíchaných karet.

- ▶ nejprve je nutné karty rozdělit mezi zúčastněné.
- ▶ každý si třídí svůj balíček
- ▶ setříděné balíčky se složí do jednoho

Na rozdíl od případu, kdy karty třídí jeden člověk, se zde nutně objevuje **komunikace**. Ta bývá největším problémem paralelních algoritmů a architektur.

Paralelní architektura II.

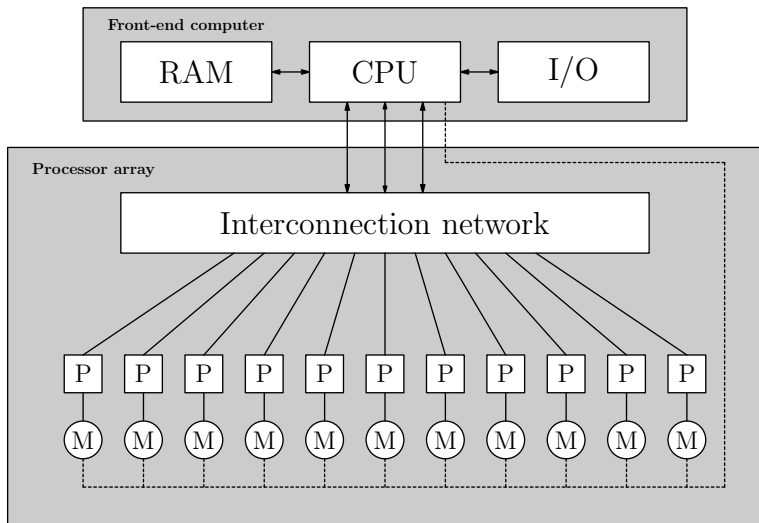
Paralelní architektura II.

- ▶ **Globální paměť** - zprostředkovává komunikaci mezi výpočetními jednotkami
- ▶ **Lokální paměť** - výpočetní jednotky ji používají ve chvíli, kdy provádějí výpočty nezávisle na ostatních
  - ▶ lokální paměť je přítomna ve všech paralelních architekturách
  - ▶ přístup do globální paměti je vždy pomalý
  - ▶ lokální paměť může být:
    - ▶ operační paměť výpočetního uzlu v případě klastru nebo gridu
    - ▶ cache paměť v případě více procesorových systémů
    - ▶ registr v případě vektorových architektur (MMX, GPU)
    - ▶ ...
- ▶ **Časovač (Timer)**
  - ▶ stejně jako u sekvenčních systémů i zda má význam synchronizace
  - ▶ některé architektury (klast,grid) jsou synchronizovány pouze přístupem do globální paměti, časovač zde pak chybí

Vektorové počítače - vector computers

- ▶ mají podporu i pro vektorovou aritmetiku
  - ▶ např. umožňují v jednom kroku sečíst dva vektory
- ▶ patří sem jedny z prvních superpočítačů
  - ▶ Cray-1 - 1976 - <http://en.wikipedia.org/wiki/Cray-1>
  - ▶ Cyber-205
  - ▶ SSE rozšíření architektury x86

Procesorová pole - processor arrays I.

Procesorová pole - processor arrays II.

Tato architektura se skládá z:

- ▶ plnohodnotného počítače - front-end computer
- ▶ ... a několika jednoduchých, synchronizovaných výpočetních jednotek vybavených vlastní malou lokální pamětí.

Procesorová pole - processor arrays II.

Tato architektura se skládá z:

- ▶ plnohodnotného počítače - front-end computer
- ▶ ... a několika jednoduchých, synchronizovaných výpočetních jednotek vybavených vlastní malou lokální pamětí.
- ▶ front-end zpracovává kód uložený v operační paměti - RAM
- ▶ narazí-li na možnost paralelního výpočtu, pak
  - ▶ distribuuje potřebná data do lokálních pamětí výpočetních jednotek
    - ▶ CPU má přímý přístup do lokálních pamětí
  - ▶ výpočetním jednotkám pošle instrukce, které mají provést

Procesorová pole - processor arrays II.

Tato architektura se skládá z:

- ▶ plnohodnotného počítače - front-end computer
- ▶ ... a několika jednoduchých, synchronizovaných výpočetních jednotek vybavených vlastní malou lokální pamětí.
- ▶ front-end zpracovává kód uložený v operační paměti - RAM
- ▶ narazí-li na možnost paralelního výpočtu, pak
  - ▶ distribuuje potřebná data do lokálních pamětí výpočetních jednotek
    - ▶ CPU má přímý přístup do lokálních pamětí
  - ▶ výpočetním jednotkám pošle instrukce, které mají provést

Důvodem konstrukce procesorových polí byla výrazně nižší cena jednoduchých výpočetních jednotek oproti plnohodnotnému CPU.

Procesorová pole - processor arrays III.

Zpracování podmínek

- ▶ všechny jednotky provádějí ten samý kód
  - ▶ není možné, aby jedna polovina prováděla jiný výpočet, než druhá polovina
- ▶ je ale možné některé jednotky dočasně z výpočtu vyřadit - tzv. **maskování**
- ▶ díky tomu lze provádět kód s podmínkami, jejichž vyhodnocení je pro každou jednotku různé
- ▶ nejprve je zpracována jedna větev podmíněného výpočtu a jednotky, u nichž tato větev nemá být prováděna, jsou odstaveny
- ▶ potom se situace obrátí
- ▶ ve skutečnosti tak výpočet každé jednotky zabere tolik času jako zpracování obou větví
- ▶ pokud ale všechny jednotky provádějí jen jednu větev, není nutné čekat na zpracování té druhé
- ▶ proto je vhodné, aby prováděný kód byl co nejvíce "homogenní"

Procesorová pole - processor arrays IV.

Paralelní redukce a procesorového pole

- ▶ systém je vybaven mechanismem pro slučování mezivýsledků
  - ▶ jde o tzv. **redukci**
  - ▶ např. při počítání skalárního součinu každá jednotka provede vynásobení jedné složky vektoru
  - ▶ mechanismus pro redukci pak provede sečtení napočítaných hodnot
  - ▶ podporováno bývá více operací - sčítání, násobení, MAX, MIN, AND, OR atd.

Procesorová pole - processor arrays V.

Některé nevýhody procesorových polí

- ▶ tato architektura je vhodná jen pro některé typy úloh
  - ▶ numerická matematika, zpracování signálu, zpracování obrazových dat, vizualizace
- ▶ p.p. nejsou vhodná pro kód obsahující mnoho podmínek
- ▶ většinou jsou to jedinouživatelské systémy
  - ▶ neumí rozdělit výpočetní jednotky mezi více uživatelů
- ▶ jsou špatně škálovatelná
  - ▶ vyžadují velmi rychlou komunikaci (IN) mezi CPU a výpočetními jednotkami, to je drahé
  - ▶ s malým počtem výpočetních jednotek by se "nezaplatily" náklady na rychlou IN
  - ▶ velký počet výpočetních jednotek by IN zahltil
- ▶ šlo o velmi specializovaná zařízení, proto byla velmi drahá
- ▶ s rozvojem VLSI klesly ceny plnohodnotných CPU a tedy i důvody pro p.p.

Procesorová pole - processor arrays V.

Některé nevýhody procesorových polí

- ▶ tato architektura je vhodná jen pro některé typy úloh
  - ▶ numerická matematika, zpracování signálu, zpracování obrazových dat, vizualizace
- ▶ p.p. nejsou vhodná pro kód obsahující mnoho podmínek
- ▶ většinou jsou to jedinouživatelské systémy
  - ▶ neumí rozdělit výpočetní jednotky mezi více uživatelů
- ▶ jsou špatně škálovatelná
  - ▶ vyžadují velmi rychlou komunikaci (IN) mezi CPU a výpočetními jednotkami, to je drahé
  - ▶ s malým počtem výpočetních jednotek by se "nezaplatily" náklady na rychlou IN
  - ▶ velký počet výpočetních jednotek by IN zahltil
- ▶ šlo o velmi specializovaná zařízení, proto byla velmi drahá
- ▶ s rozvojem VLSI klesly ceny plnohodnotných CPU a tedy i důvody pro p.p.

Tyto důvody vedly k úpadku těchto architektur a jejich nahrazení multiprocesory.

Multiprocessorové architektury I.

Multiprocessor se skládá z

- ▶ několika plnohodnotných procesorů
- ▶ sdílený adresový prostor
  - ▶ stejné adresy u dvou různých CPU ukazují na stejné místo v adr. prostoru

Multiprocessorové architektury I.

Multiprocesor se skládá z

- ▶ několika plnohodnotných procesorů
- ▶ sdílený adresový prostor
  - ▶ stejné adresy u dvou různých CPU ukazují na stejné místo v adr. prostoru

Výhody oproti procesorovým polím

- ▶ lze je vyrábět z běžných a tedy i levných CPU
- ▶ mohou být sdíleny více uživateli
- ▶ neztrácejí efektivitu při zpracování kódu s podmínkami

Multiprocessorové architektury I.

Multiprocesor se skládá z

- ▶ několika plnohodnotných procesorů
- ▶ sdílený adresový prostor
  - ▶ stejné adresy u dvou různých CPU ukazují na stejné místo v adr. prostoru

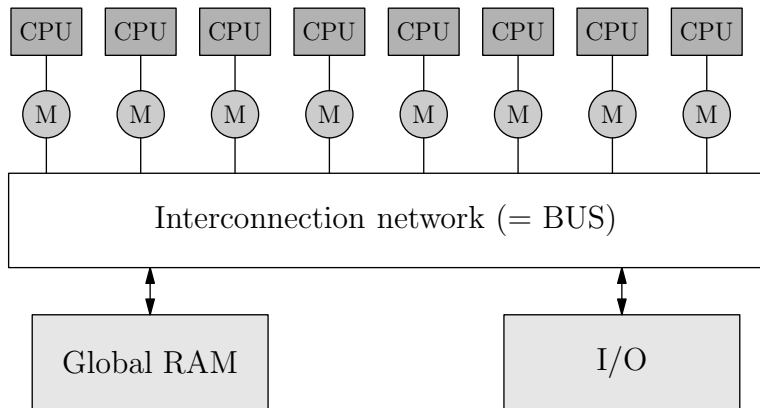
Výhody oproti procesorovým polím

- ▶ lze je vyrábět z běžných a tedy i levných CPU
- ▶ mohou být sdíleny více uživateli
- ▶ neztrácejí efektivitu při zpracování kódu s podmínkami

Dělí se na

- ▶ systémy s fyzicky sdílenou pamětí
- ▶ systémy s fyzicky distribuovanou pamětí

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí I.

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí II.

- ▶ tyto systémy jsou odvozeny z jednoprocessorového systému pouhým přidáním dalších CPU propojených **sběrnicí** (BUS)
- ▶ všechny procesory jsou rovnocenné
  - ▶ odtud název - **symmetric multiprocessor - SMP**
- ▶ přístup do globální paměti je vždy stejně rychlý
  - ▶ odtud název - **uniform memory acces multiprocessor - UMA**

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí II.

- ▶ tyto systémy jsou odvozeny z jednoprocessorového systému pouhým přidáním dalších CPU propojených **sběrnicí** (BUS)
- ▶ všechny procesory jsou rovnocenné
  - ▶ odtud název - **symmetric multiprocessor - SMP**
- ▶ přístup do globální paměti je vždy stejně rychlý
  - ▶ odtud název - **uniform memory acces multiprocessor - UMA**

Příkladem SMP jsou dnes běžné vícejádrové PC.

Multiprocesorové systémy se sdílenou pamětí III.

Přístup více CPU do paměti

- ▶ rozlišujeme dva typy proměnných
  - ▶ **soukromé** (private) - jsou přístupné jen jednomu procesoru
  - ▶ **sdílené** (shared) - může k nim přistupovat více procesorů

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí III.

Přístup více CPU do paměti

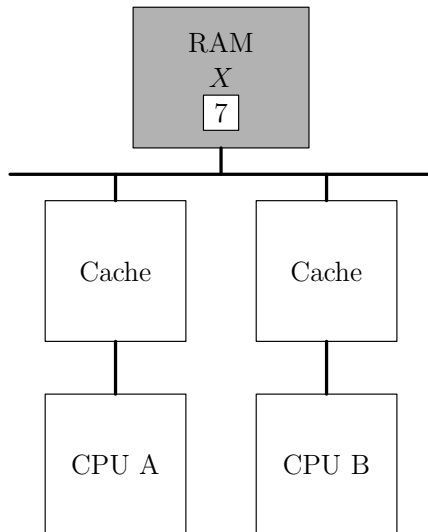
- ▶ rozlišujeme dva typy proměnných
  - ▶ **soukromé** (private) - jsou přístupné jen jednomu procesoru
  - ▶ **sdílené** (shared) - může k nim přistupovat více procesorů

Ošetření sdílených proměnných

- ▶ multiprocessor se sdílenou pamětí neumožňuje, aby současně přistupovalo více procesorů na stejné místo v paměti
  - ▶ pokud se tak stane výsledek je nepředvídatelný
  - ▶ většinou je nutné se této situaci vyhnout dobře napsaným kódem
- ▶ jelikož jsou všechny přístupy do paměti cachovány, je nutné ošetřit správnou koherenci globálních paměti a lokálními

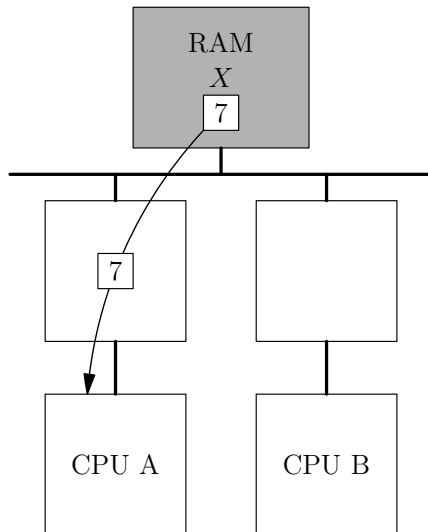
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí III.

Cache coherence problem

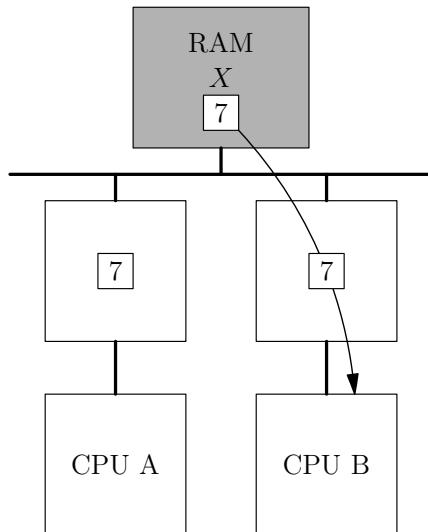
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí IV.

CPU A načítá proměnnou X

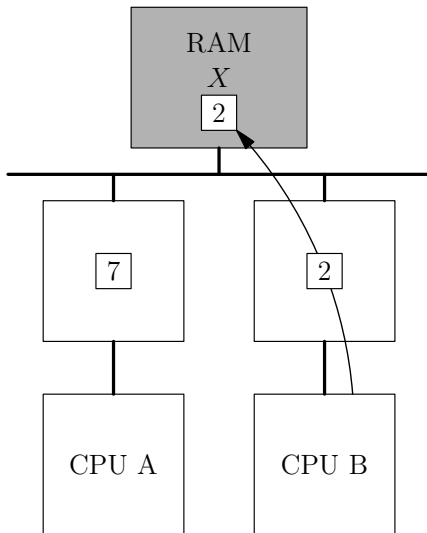
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí IV.

CPU B načítá proměnnou X

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí IV.

CPU B zapisuje 2 do X , což se neprojevuje v cache procesoru A

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí V.

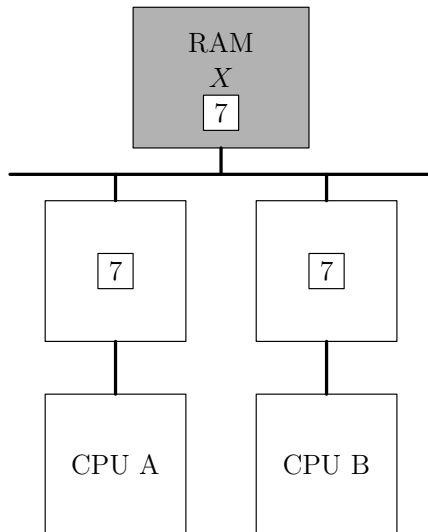
Cache coherence problem je řešen hardwarově. Existují dva způsoby řešení:

- ▶ **update protocol**
- ▶ **invalidate protocol**

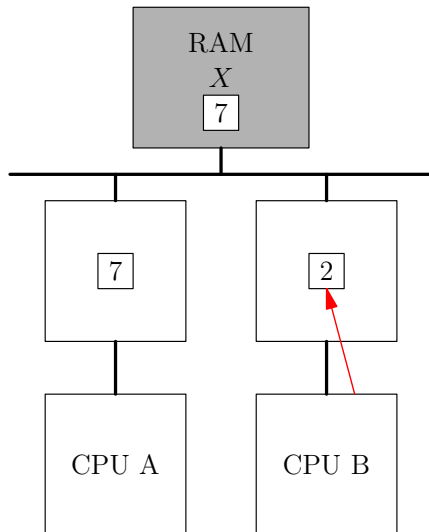
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VI.

Update protocol - X je sdílená proměnná

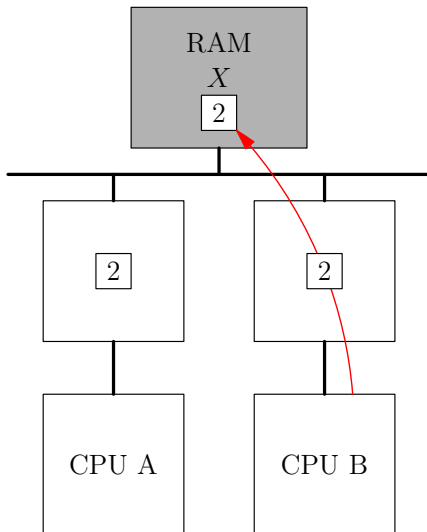
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VI.

Procesor *B* zapisuje 2 do *X* ve své cache, ...

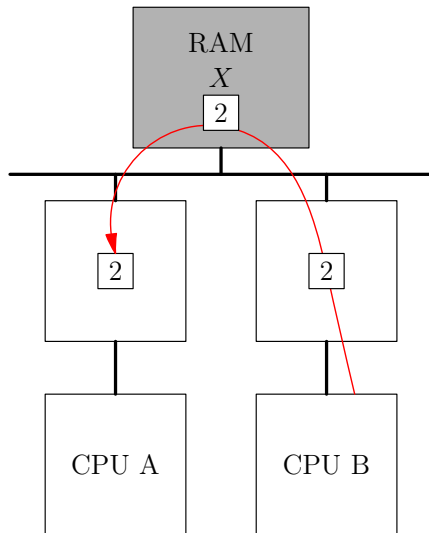
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VI.

... současně mění hodnotu X i v RAM ...

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VI.

... a v cache procesoru A.

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VII.

Nevýhody *update* protokolu:

- ▶ pokud procesor *A* načte proměnnou *X* jen jednou na začátku, a potom s ní pracuje pouze procesor *B*, zbytečně pokaždé posílá novou hodnotu

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VII.

Nevýhody *update* protokolu:

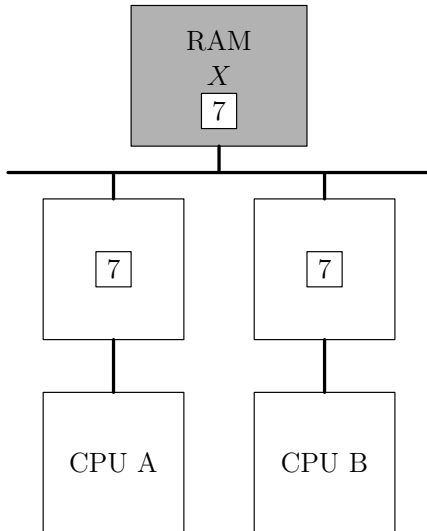
- ▶ pokud procesor *A* načte proměnnou *X* jen jednou na začátku, a potom s ní pracuje pouze procesor *B*, zbytečně pokaždé posílá novou hodnotu

V současnosti se častěji používá *invalidate* protokol. Nazývá se také *MESI* protocol podle stavů cache lines:

1. Modified
2. Exclusive – proměnná není sdílena více procesory
3. Shared
4. Invalid

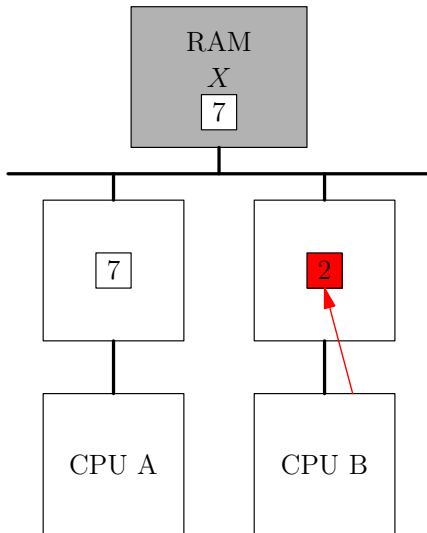
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VIII.

Invalidate protocol - X je sdílená proměnná, tj. označená jako SHARED

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VIII.

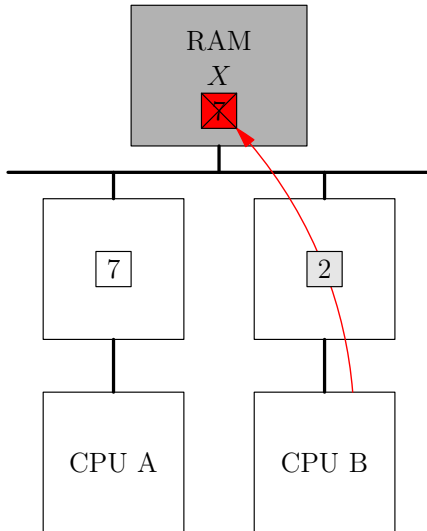
Procesor *B* zapisuje 2 do *X* ve své cache a označuje *X* jako *MODIFIED*, ...

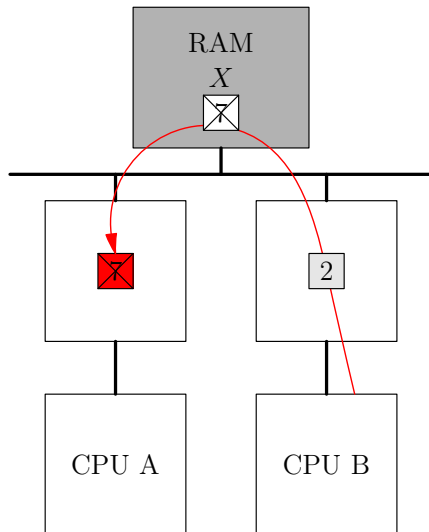
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VIII.

... současně označuje hodnotu X v RAM za neplatnou - *INVALID* ...

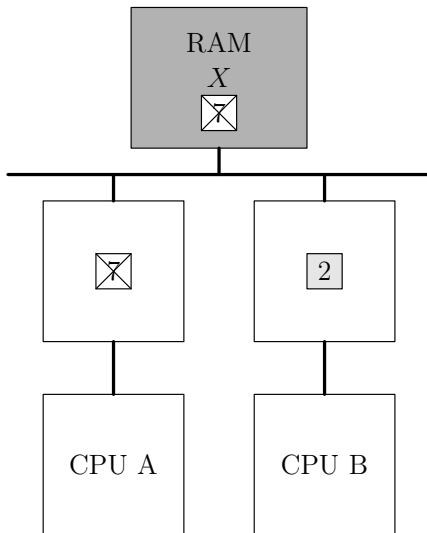
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VIII.

... a stejně tak označí i hodnotu X v cache procesoru B .

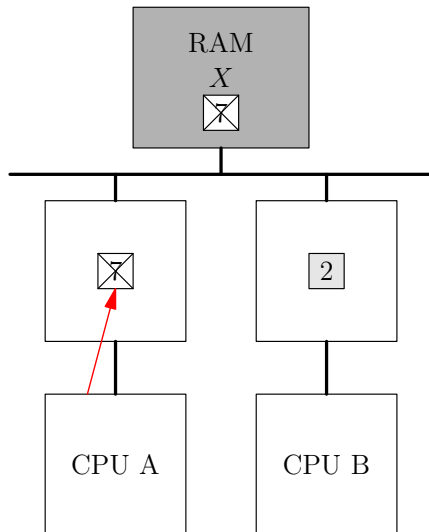
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VIII.

Nakonec je *X MODIFIED* v cache CPU *B* a *INVALID* v RAM a cache CPU *A*.

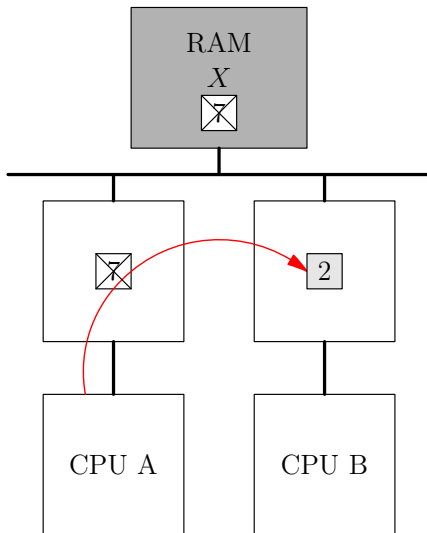
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VIII.

CPU A načítá X ze své cache a vidí ji označenou jako *INVALID*.

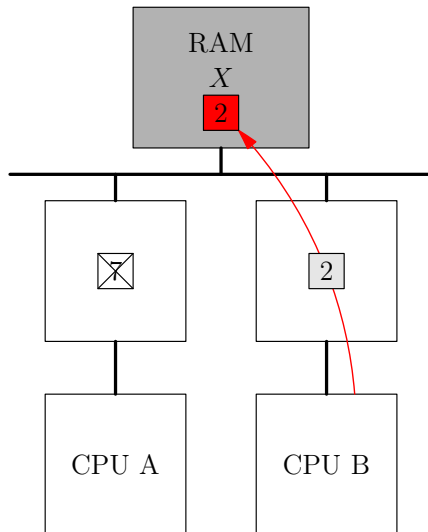
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VIII.

CPU A se tedy dotazuje CPU B, které má X označenou jako *MODIFIED*.

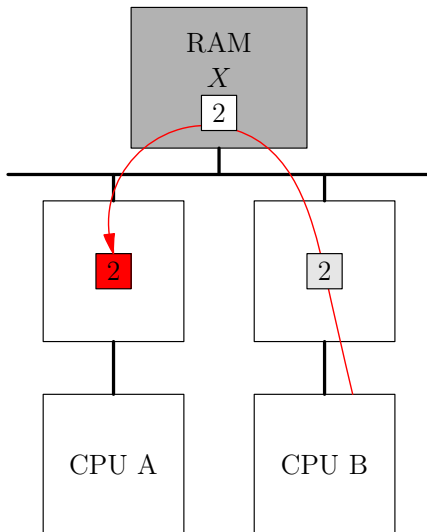
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VIII.

CPU *B* kopíruje hodnotu *X* do RAM ...

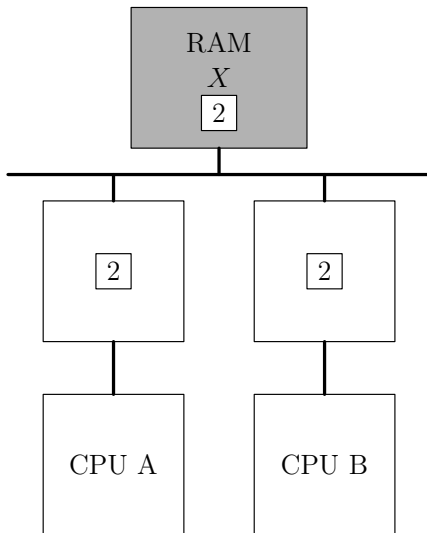
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VIII.

... a do cache CPU A.

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí VIII.

Proměnná X je nakonec všude označena jako sdílená - *SHARED*.

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí IX.

Nevýhody invalidate protokolu - tzv. **false sharing**:

- ▶ protokoly update/invalidate se ve skutečnosti vždy vztahují na celou *cache line*
- ▶ dva procesory mohou měnit dvě různé proměnné uložené ve stejné **cache line** (přitom každý jednu a tu samou),
  - ▶ např. dvě vlákna ukládají mezivýsledky do sdíleného pole
- ▶ systém to nepozná a stejně se pokaždé provádí *update*
- ▶ režie spojená s *invalidate* protokolem je tu zbytečná
- ▶ *update* protokol je v takové situaci lepší

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí X.

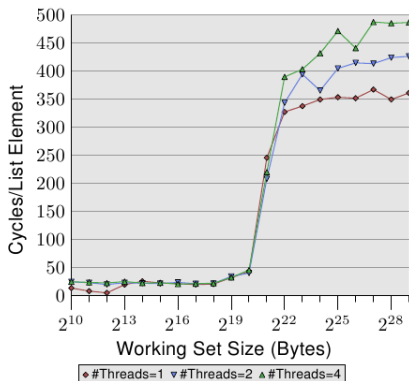
Snoopy cache system

- ▶ každý procesor odposlouchává všechnu komunikaci tj. i ostatních CPU
- ▶ podle toho pak nastavuje stavy *SHARE*, *INVALID* a *MODIFIED* u sdílených proměnných

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí - příklad

Příklad: Budeme opět procházet náš seznam ovšem s využitím více vláken. Budeme měřit čas, kdy první vlákno projde celý seznam. Nastavíme $NPAD=15$. Každý element má tedy 128 b na 64-bitovém systému.

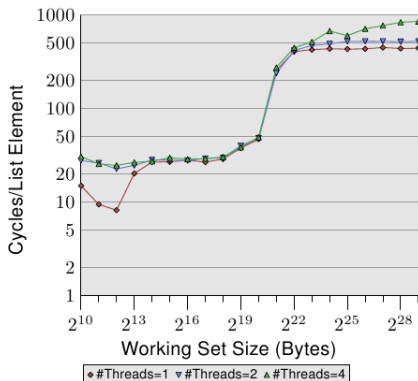
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí - příklad

Obrázek: Vícevláknové sekvenční čtení.

- ▶ vidíme, že více vláken vede ke zpomalení, neboť paměťová sběrnice nestíhá dodávat data dostatečně rychle

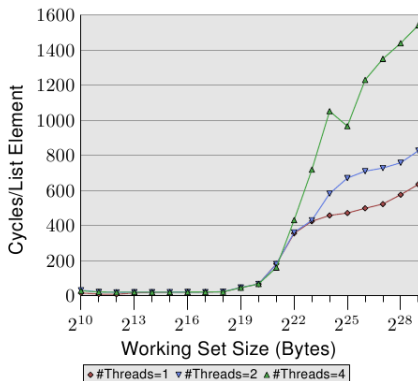
Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí - příklad

Obrázek: Vícevláknové sekvenční čtení a zápis.

- ▶ zde se navíc projevuje efekt cache coherence problému a nutnost zápisu

Multiprocessorové systémy se sdílenou pamětí - příklad

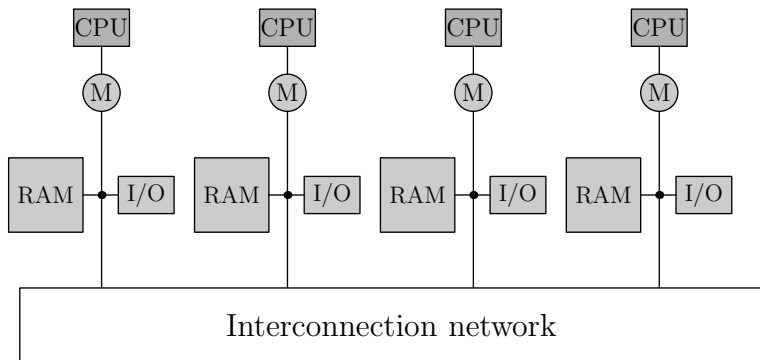
Obrázek: Vícevláknové náhodné čtení a zápis.

- ▶ a tady ještě náhodný přístup, kdy je prefetching absolutně neefektivní

Multiprocessorové systémy s distribuovanou pamětí I.

- ▶ úzkým hrdlem multiprocessorů se sdílenou pamětí je datová komunikace
- ▶ s rostoucím počtem procesorů není paměťový systém schopen obsluhovat všechny požadavky
- ▶ problem *cache coherence* se také stává komplikovanější
- ▶ může se stát, že přidáváním dalších procesorů výkon multiprocessoru dokonce sníží
- ▶ počet CPU u multiprocessorů se sdílenou pamětí je omezen na několik desítek ≈ 64
- ▶ řešením je zavedení multiprocessorů s distribuovanou pamětí
  - ▶ příklad - Cray T3D

Multiprocessorové systémy s distribuovanou pamětí II.

Multiprocessorové systémy s distribuovanou pamětí III.

- ▶ každý procesor má rychlý přístup do své paměti, ale velice pomalý přístup do cizí paměti
- ▶ předpokládá se, že běžný kód splňuje *spatial locality*
- ▶ většina přístupů do paměti tedy bude probíhat na úrovni lokální paměti daného CPU
- ▶ což snižuje zátěž na IN - *interconnection*
- ▶ a to umožňuje vytvářet systémy s mnohem větším počtem CPU (řádově tisíce)
- ▶ soubor všech lokálních pamětí jednotlivých CPU dohromady tvoří jeden logický *adresový prostor*
- ▶ protože rychlost přístupu k jednotlivým adresám se liší, mluvíme o **NUMA** architektuře
  - ▶ **NUMA** = non-uniform memory acces
  - ▶ rozdíl může být až stonásobný

Multiprocessorové systémy s distribuovanou pamětí IV.

- ▶ problém *cache coherence* nemůže být řešen pomocí "čmuchacího" protokolu
  - ▶ multiprocessory s distribuovanou pamětí nepoužívají sběrnici
  - ▶ ani s jiným komunikačním zařízením by to s tak velkým počtem procesorů nebylo realizovatelné
- ▶ místo toho se používá tzv. adresář → **directory-based protocol**

Multiprocessorové systémy s distribuovanou pamětí V.

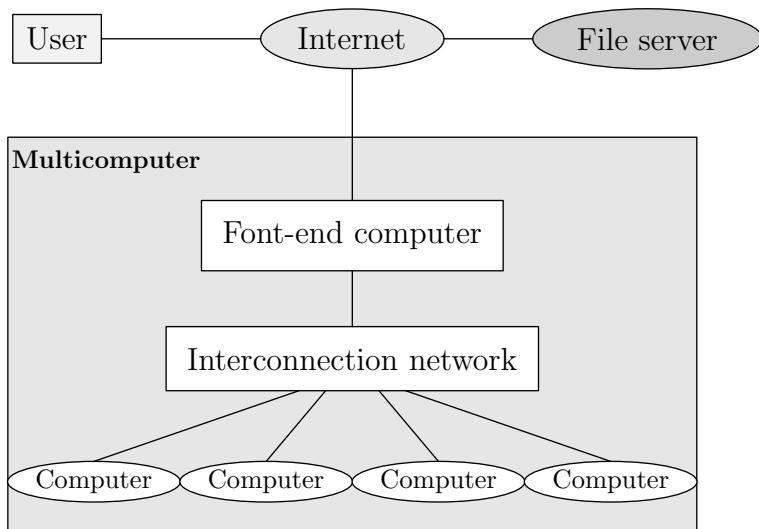
Directory based systems

- ▶ jde o systémy doplněné tabulkou popisující stavy jednotlivých bloků paměti
- ▶ ty mohou být opět *shared*, *invalid* a *modified*
  - ▶ *SHARED* - proměnná je sdílána více CPU, ale všichni ji používají jen ke čtení - její hodnota v globální virtuální paměti je korektní
  - ▶ *INVALID* - jeden z procesorů provedl zápis - hodnota proměnné v globální virtuální paměti není správná
  - ▶ *MODIFIED* - procesor, který má proměnnou označenou za *modified*, je ten, který k ní má momentálně exkluzivní přístup
- ▶ tento adresář může být velký a zásadně zpomalovat přístup do paměti
- ▶ někdy se provádí jeho rozdělení mezi všechny procesory, čímž se zátěž distribuuje na celý systém

Multipočítače

- ▶ *multicomputer* je podobný multiprocesoru se sdílenou pamětí, ale nemá společný adresový prostor
- ▶ každý procesor má přístup je do své vlastní paměti
- ▶ stejná adresa u dvou různých procesorů odpovídám různým paměťovým buňkám
- ▶ procesory spolu komunikují pouze posíláním zpráv přes komunikační síť, která je propojuje
- ▶ dělí se na
  - ▶ **nesymetrické**
  - ▶ **symetrické**

Nesymetrické multipočítače I.

Nesymetrické multipočítače II.

- ▶ první multipočítače byly asymetrické
- ▶ měly jeden počítač (*front-end computer*) pro komunikaci s uživateli a s I/O zařízeními
- ▶ dále obsahovaly řadu počítačů určených pouze pro výpočty - *back-end*
- ▶ tyto výpočetní počítače jsou vybaveny velmi malým a jednoduchým operačním systémem
  - ▶ jsou bez multitaskingu, virtuální paměti, I/O rozhraní
- ▶ příklady
  - ▶ Intel iPSC - 128 uzlů s operačním systémem NX
  - ▶ nCUBE/ten - Intel 80286 (font), 1024 uzlů s operačním systémem VERTEX

Nesymetrické multipočítače III.

Výhody nesymetrických multipočítačů:

- ▶ jednoduché výpočetní uzly jsou levnější, než plnohodnotné počítače
- ▶ jednoduchý operační systém výpočetních uzlů umožňuje optimálnější využití hardwaru
  - ▶ multitasking může výrazně zpomalovat

Nesymetrické multipočítače III.

Nevýhody nesymetrických multipočítačů:

- ▶ pokud selže přístupový počítač (*front-end*), je celý multipočítač nepřístupný
- ▶ škálovatelnost je omezena výkonem komunikační sítě a přístupového počítače
  - ▶ multipočítače jsou víceuživatelské
  - ▶ *front-end* je používán k ladění, kompilování, I/O operacím
  - ▶ při větším počtu uživatelů to může vést k přetížení
  - ▶ lze to částečně řešit přidáním dalšího *front-endu* - to ale není příliš elegantní
- ▶ primitivní operační systémy na výpočetních uzlech znesnadňují ladění kódu
  - ▶ *back-end* nedokáže jednoduše vypisovat ladicí zprávy
  - ▶ je nutné poslat po síti zprávu *front-endu*, který jí pak vypíše
- ▶ je nutné psát zvláštní kód pro *front-end* a *back-end*

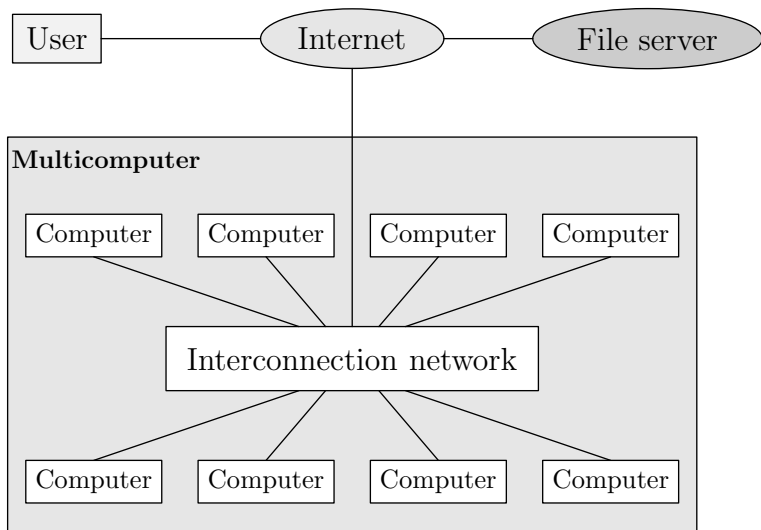
Nesymetrické multipočítače III.

Nevýhody nesymetrických multipočítačů:

- ▶ pokud selže přístupový počítač (*front-end*), je celý multipočítač nepřístupný
- ▶ škálovatelnost je omezena výkonem komunikační sítě a přístupového počítače
  - ▶ multipočítače jsou víceuživatelské
  - ▶ *front-end* je používán k ladění, kompilování, I/O operacím
  - ▶ při větším počtu uživatelů to může vést k přetížení
  - ▶ lze to částečně řešit přidáním dalšího *front-endu* - to ale není příliš elegantní
- ▶ primitivní operační systémy na výpočetních uzlech znesnadňují ladění kódu
  - ▶ *back-end* nedokáže jednoduše vypisovat ladicí zprávy
  - ▶ je nutné poslat po síti zprávu *front-endu*, který jí pak vypíše
- ▶ je nutné psát zvláštní kód pro *front-end* a *back-end*

Zejména poslední dva body vedly k přechodu k symetrickým multipočítačům.

Symetrické multipočítače I.

Symetrické multipočítače II.

- ▶ u symetrického multipočítače jsou všechny počítače rovnocenné
- ▶ na každém počítače běží stejný, plně funkční operační systém
- ▶ uživatel se může přihlásit na libovolný uzel
- ▶ programátor nemusí rozlišovat mezi kódem pro přístupový a výpočetní uzel
  - ▶ má-li některý počítač provést odlišný kód, řeší se to `if-then-else` konstrukcí

Symetrické multipočítače III.

Nevýhody symetrických multipočítačů

- ▶ nevytváří dojem jednotného paralelního počítače, ale spíše shluku propojených počítačů
  - ▶ lze k nim přistupovat přes více IP adres
- ▶ pokud každý počítač slouží jako *front-end* tj. k ladění a kompilování, je těžké vybalancovat zatížení jednotlivých uzlů
- ▶ uzly, které by měly sloužit jen k výpočtům, jsou zatěžovány obsluhou uživatelů

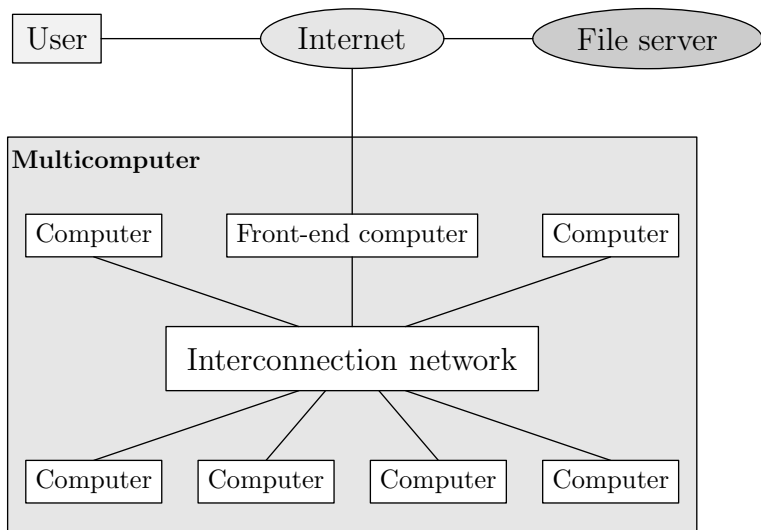
Symetrické multipočítače III.

Nevýhody symetrických multipočítačů

- ▶ nevytváří dojem jednotného paralelního počítače, ale spíše shluku propojených počítačů
  - ▶ lze k nim přistupovat přes více IP adres
- ▶ pokud každý počítač slouží jako *front-end* tj. k ladění a kompilování, je těžké vybalancovat zatížení jednotlivých uzlů
- ▶ uzly, které by měly sloužit jen k výpočtům, jsou zatěžovány obsluhou uživatelů

Za účelem odstranění těchto problémů se symetrický multipočítač doplní přístupovým uzlem - *front-endem*.

Symetrické multipočítače IV.

Symetrické multipočítače IV.

Příkladem multipočítačů jsou zejména klastry (*cluster*).
Jaké jsou rozdíly mezi klastrem a počítačovou sítí?

- ▶ uzly klastru nemají připojené displeje
- ▶ na všech uzlech by měl běžet zcela identický operační systém
- ▶ je kladen větší důraz na kvalitu síťového spojení
  - ▶ gigabitový Ethernet (1Gb/sec, 100 μ sec), Myrinet (20Gb/sec, 7 μ sec)

Symetrické multipočítače V.

Dalším příkladem může být tzv. **massive parallel processing**. Jde o klastr se speciální vysoce rychlostní komunikační sítí.

Model: IBM BCX/5120 (**CINECA** Italy)

Architecture: eServer e326 Cluster Opteron

Processor Type: Opteron Dual Core 2.6 GHz

Number of Processors: 2560

Nodes: 1280 (4 core per node)

RAM: 10240 GB

Internal Network: Infiniband (5Gb/s)

Disk Space: 100 TB

Operating System: Red Hat RHEL4

Peak Performance: 26.6 TFlop/s

Available compilers: Fortran F90, C, C++

Parallel libraries: MPI, OpenMP

In November 2006 IBM BCX/5120 has been ranked 44th in TOP500.

Grid

- ▶ podobá se klastru obsahujícím tisíce uzlů
- ▶ jednotlivé uzly jsou většinou běžná PC
- ▶ grid je mnohem více heterogenní
  - ▶ obsahuje uzly s různým výkonem, architekturou i operačním systémem
- ▶ nevyžaduje, aby všechny uzly byly neustále dostupné

GPU I.

GPU = graphical processing unit

- ▶ jde o akcelerátory výpočtů nutných pro vizualizaci 3D dat
- ▶ využívá se faktu, že provádění operací je na sobě nezávislé
  - ▶ transformovat 1,000,000 polygonů
  - ▶ nanést textury
  - ▶ vypočítat osvětlení
  - ▶ ...
- ▶ na podmínky se naráží prakticky jen při ořezávání zakrytých ploch
- ▶ to umožňuje efektivní využití téměř libovolného počtu výpočetních jednotek
  - ▶ mohou jich být tisíce
  - ▶ dnes je 100 - 800 (nVidia, ATI)
- ▶ pipeline se nemusí nikdy vyprazdňovat z důvodu neúspěšného spekulativního provádění kódu, může být tedy mnohem delší

GPU II.

GPU - pokračování

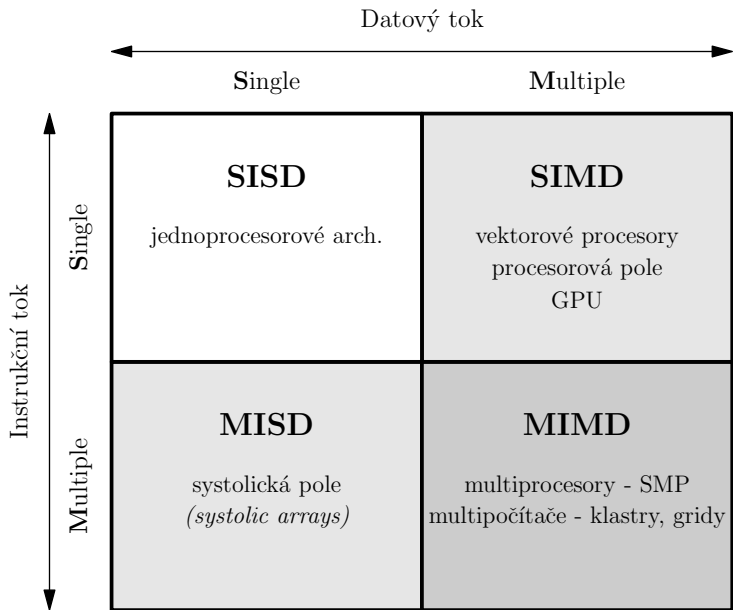
- ▶ do paměti se přistupuje vždy sekvenčně
  - ▶ jde hlavně o načítání velkých textur
- ▶ paměťový subsystém je k tomu uzpůsoben

Dělení paralelních architektur

Existuje mnoho způsobů, jak klasifikovat paralelní architektury. Nejznámější jsou:

- ▶ Flynnova taxonomie - 1966
  - ▶ rozděluje paralelní architektury v závislosti na toku instrukcí a dat
- ▶ rozdělení podle způsobu komunikace
  - ▶ architektury se sdílenou a distribuovanou pamětí

Flynnova taxonomie I.

Flynnova taxonomie II.

SISD architektury

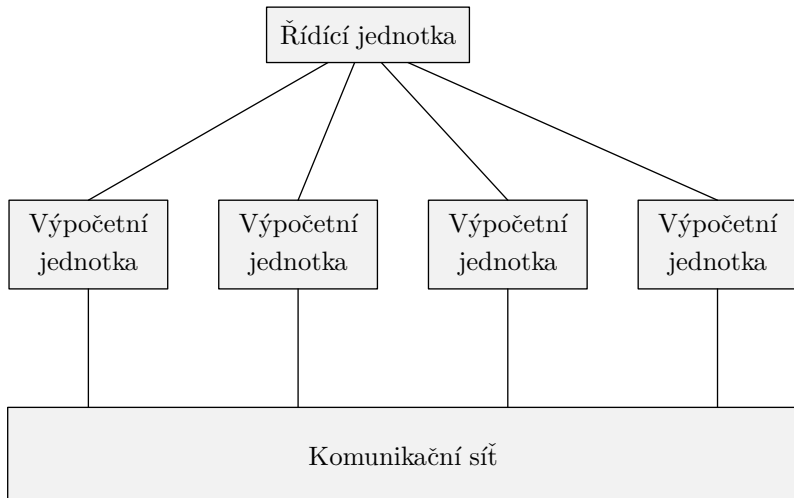
- ▶ na jednu instrukci připadá jeden jednoduchý datový typ
- ▶ jde typicky o jednoprocessorové architektury
- ▶ ty sice mohou zpracovávat více instrukcí a dat současně...
  - ▶ pipelining, superskalární zpracování, ...
- ▶ ... to je ale považováno spíše za paralelní **zpracování** sekvenčního kódu než za **provedení** paralelního kódu
- ▶ navíc - čistě sekvenční architektury dnes prakticky neexistují

Flynnova taxonomie - SIMD I.

SIMD architektury

- ▶ na jednu instrukci připadá více dat
  - ▶ např. instrukce sečíst dva vektory
- ▶ tyto architektury mají jednu řídící jednotku a několik jednotek výpočetních
- ▶ výpočetní jednotky v daný okamžik provádí stejnou instrukci, každá ale s různými daty
- ▶ jde hlavně o vektorové procesory ...
  - ▶ MMX, SSE, 3DNow! rozšíření procesorů architektury x86
  - ▶ GPU
    - ▶ moderní GPU umožňují rozdělení výpočetních jednotek do více skupin, které pak mohou zpracovávat odlišné úlohy
    - ▶ např. rozdělení na *vertex* a *pixel shadery*
- ▶ ... nebo procesorová pole

Flynnova taxonomie - SIMD II.

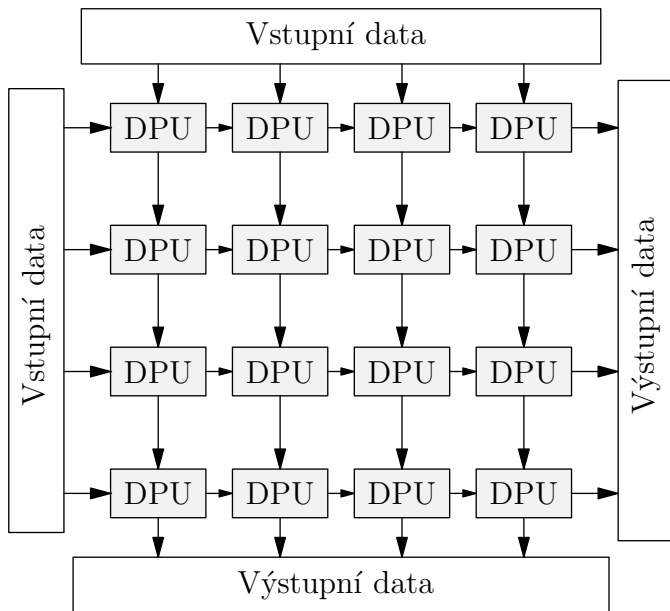

Flynnova taxonomie - MISD I.

MISD

- ▶ jedny data jsou postupně zpracovány více instrukcemi
- ▶ typickým zástupcem jsou systolická pole
  - ▶ název pochází od slova *systola* = srdeční kontrakce pumpující krev
- ▶ systolická pole jsou velmi speciální architektury
- ▶ příklady použití
  - ▶ některé třídící algoritmy
  - ▶ Hornerovo schéma pro vyčíslení polynomu
  - ▶ násobení matic - Cannonův algoritmus

Flynnova taxonomie - MISD II.

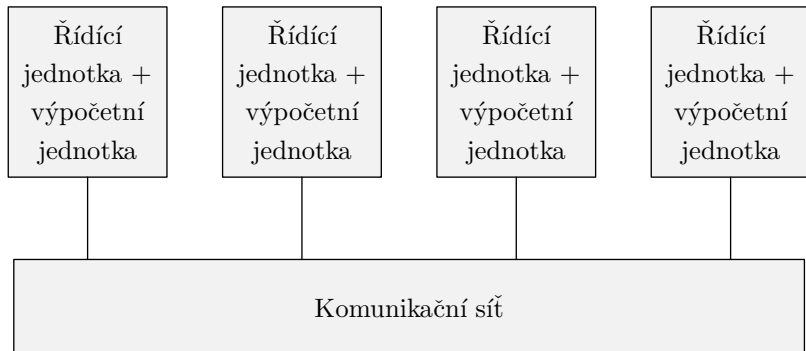

Flynnova taxonomie - MIMD I.

MIMD

- ▶ jde o systémy, které jsou schopné současně provádět různé instrukce a různými daty
- ▶ typickým příkladem jsou multiprocesory a multipočítače

Flynnova taxonomie - MIMD II.

Flynnova taxonomie - MIMD III.

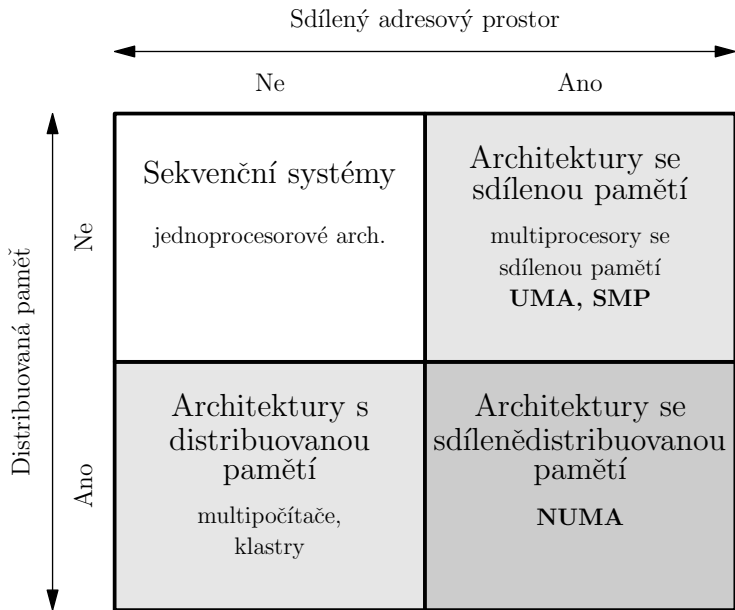
- ▶ v praxi nepíšeme zvláštní kód pro každý procesor
  - ▶ všude běží stejný program, ale podle ID procesoru se zpracovávají různé větve
- ▶ mluvíme pak spíše o **SPMD** architektuře
  - ▶ SPMD = single program multiple data
- ▶ prakticky všechny významné paralelní architektury dnes spadají do MIMD kategorie
  - ▶ to je velká nevýhoda Flynnovy taxonomie

Komunikační modely I.

Podle způsobu komunikace dělíme paralelní architektury na:

- ▶ systémy se sdíleným adresovým prostorem
- ▶ systémy s distribuovanou pamětí
- ▶ systémy se sdíleně distribuovanou

Komunikační modely II.

Architektury se sdílenou pamětí

- ▶ obsahují fyzicky sdílenou paměť, do které mají všechny procesory (výpočetní jednotky) stejně rychlý přístup
  - ▶ jde o UMA architektury
- ▶ stejná adresa na různých procesorech odkazuje na stejnou fyzickou paměťovou buňku
- ▶ sdílená paměť je tu prostředkem komunikace
- ▶ kromě sdílené paměti mohou být jednotlivé procesory vlastní lokální paměť - *cache*
  - ▶ ta bývá mnohem rychlejší ...
  - ▶ ... ale není přístupná ostatním procesorům, nejde tedy o NUMA architekturu
- ▶ typickým příkladem je SMP - symetrický multiprocessing
- ▶ sdílená paměť se stává úzkým hrdlem celého systému, proto se tyto architektury omezují na maximálně 100 procesorů
- ▶ pro vývoj se často používá standard OpenMP

Architektury s distribuovanou pamětí

- ▶ nemají společnou paměť ani virtuální adresový prostor
- ▶ komunikují spolu pomocí posílání zpráv přes komunikační síť
- ▶ to je náročnější z pohledu programátora
- ▶ odstranění společné paměti umožňuje vytvářet systémy s tisíci procesory
- ▶ pro vývoj se často používá standard MPI

Architektury se sdíleně distribuovanou pamětí

- ▶ jde o architektury s distribuovanou pamětí, které mají podporu pro sdílený virtuální adresový prostor
- ▶ jde o NUMA architektury
- ▶ podpora pro virtuální adresový prostor bývá zabudovaná již na úrovni hardware

Sdílený adresový prostor vs. posílání zpráv

- ▶ programování založené na posílání zpráv je náročnější
- ▶ posílání zpráv lze snadno a efektivně emulovat na systémech se sdílenou pamětí
  - ▶ programy napsané pomocí standardu MPI dobře běží i na SMP systémech
- ▶ neplatí to naopak

Přehled I.

- ▶ paralelní počítače se konstruují od poloviny šedesátých let
- ▶ vysoká cena integrovaných obvodů a tedy i řídicích jednotek vedla ke stavění procesorových polí, která obsahovala velký počet zjednodušených výpočetních jednotek
- ▶ s rozvojem VLSI obvodů klesala cena procesorů, což vedlo k rostoucí oblibě víceprocesorových systémů - 1980
- ▶ ty byly výhodnější pro zpracování kódu s podmínkami a mohlo na nich pracovat více uživatelů
- ▶ u systému se 100 a více procesory se naráží na potíže s paměťovým systémem
  - ▶ problém *cache coherence* a rovnocenné propojení procesorů s paměťovými moduly je náročné

Přehled II.

- ▶ tento problém řeší architektury s distribuovanou pamětí
- ▶ s rostoucím výkonem běžných PC a síťových komponent (Ethernet) spolu s klesajícími cenami těchto zařízení došlo v devadesátých letech k velkému příklonu k distribuovaným systémům
- ▶ po roce 2000 se ukazuje, že je obtížné nadále zvyšovat výkonu jednoprocessorových systémů zvyšováním frekvence CPU
  - ▶ ještě asi v roce 2002 IBM odhadovalo, že v roce 2010 budou mainframy používat 10 GHz procesory
- ▶ hledají se cesty, jak zvýšit výkon jednoho PC

Přehled III.

- ▶ jedním řešením jsou vícejádrové procesory = **SMP** (→1980)
  - ▶ se současnou architekturou údajně Intel/AMD vystačí do maximálně 16 jader
- ▶ druhým řešením je GPGPU = **vektorový počítač** (→1965)
- ▶ trend současnosti je instalování GPU dohromady do superpočítačů
- ▶ objevuje se Intel Knight Corner

Přehled IV.

- ▶ vedle tohoto směru se rozvíjí technologie gridu
  - ▶ dnes jsou snahy využít grid i k numerickému počítání (asynchronní iterativní maticové řešiče)
- ▶ z *grid computingu* vzniká tzv. *cloud computing* (2007) apod.